

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Socjologia prawa w demokracji		14.2.0539	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Teorii Socjologicznej i Metodologii Badań Społecznych			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Nauk Społecznych	Socjologia	forma	stacjonarne
		moduł	Podstawowa
		specjalnościowy	Podstawowa
specjalizacja		Podstawowa	
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Michał Kaczmarczyk, profesor uczelni; dr Dobrosław Mańkowski; dr Piotr Pawliszak; dr Grzegorz Piotrowski			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		4	
Wykład, Ćw. audytoryjne		Uczestniczenie w zajęciach dydaktycznych (W+Ćw):	
Sposób realizacji zajęć		60 godzin [2 pkt wykład, 2 pkt. ćwiczenia].	
zajęcia w sali dydaktycznej		Wykład: przygotowanie do egzaminu pisemnego w	
Liczba godzin		wyniku uczęszczania na wykłady i/lub samodzielnej	
Ćw. audytoryjne: 30 godz., Wykład: 30 godz.		lektury pozycji bibliograficznych; 20h	
		Ćwiczenia: przygotowanie prezentacji i aktywność na	
		zajęciach; 20h	
		Razem = 100 godzin (4 ECTS)	
Termin realizacji przedmiotu			
2022/2023 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Dyskusja - Praca w grupach - Wykład konwersatoryjny - Wykład problemowy - Ćwiczenia audytoryjne w oparciu o wskazaną literaturę		Sposób zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - Zaliczenie na ocenę - Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - egzamin ustny - egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi - egzamin pisemny testowy - egzamin pisemny (dłuższa wypowiedź pisemna / rozwiązanie problemu) - kolokwium	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Opanowanie treści materiału realizowanego w trakcie wykładów oraz we wskazanej literaturze.	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

K_W01, K_W02, K_W03, K_W07, K_W10

– Wiedza zostanie zweryfikowana na podstawie egzaminu pisemnego (wykład) oraz kolokwium pisemnego (ćwiczenia) sprawdzającego znajomość treści wykładu oraz wskazanych pozycji literaturowych

K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U07

Umiejętności zostaną sprawdzone przy pomocy pytań problemowych podczas egzaminu i kolokwium oraz podczas bieżącej oceny pracy studenta na zajęciach.

K_K03, K_K04

Kompetencje społeczne będą sprawdzane podczas bieżącej pracy na zajęciach oraz przy pomocy pytań problemowych podczas egzaminu i kolokwium

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

brak

B. Wymagania wstępne

wiedza ogólna z zakresu demokracji, systemów politycznych, reguł prawnych

Cele kształcenia

Zapoznanie studentów z podstawami socjologii prawa, szczególnie z formalno-prawnymi uwarunkowaniami rozwoju instytucji demokratycznego państwa. Ukształtowanie umiejętności dostrzegania wzajemnego wpływu regulacji prawnych i życia społecznego. Budowa umiejętności interpretowania zjawisk społecznych w aspekcie formalnoprawnym w tym szczególnie zapoznanie osób studiujących z wiedzą niezbędną do świadomego i aktywnego uczestnictwa w współtworzeniu praktyk publicznych. Zajęcia mają również umożliwić osobom studiującym orientację w demokratycznych procedurach, poznanie ich ograniczeń oraz słabości, dostrzeżenie znaczenia dialogu publicznego, procedur zbiorowego podejmowania decyzji, relacji między racją większości a głosem mniejszościowym.

Treści programowe

Wykład:

1. Klasyka socjologii prawa. Socjologia a antropologia prawa.
2. Ekonomiczna analiza prawa
3. Metody badawcze socjologii prawa
4. Historia polityczna Europy i Polski zapoczątkowana rewolucjami burżuazyjnymi.
5. Struktura i formy prawa. Pojęcia prawa stanowionego, państwowego i oficjalnego. Pluralizm prawny
6. Kształtowanie się klas społecznych i masowej polityki.
7. Rozwój narodów i narodowości nowoczesnych. Naród a państwo narodowe.
8. Demokracja a partie polityczne.
9. Definicje demokracji.
10. Społeczeństwo obywatelskie.
11. Obywatele a państwo.
12. Ideologia a państwo.
13. Ruchy społeczne a demokracja.
14. Nierówności społeczne a prawo. Wykluczenie prawne. Pierre'a Bourdieu socjologia prawa
15. Grupy interesów a procedury podejmowania decyzji.
16. Sygnaliści, odmowa sumienia, non-konformiści i inni nosiciele cywilnej odwagi.
17. Rola socjologa w demokracji partycypacyjnej.
18. Patologia społeczna i resocjalizacja. Teoria naznaczania społecznego. Anomia
19. Wybrane nurty współczesnej socjologii prawa: teoria systemów społecznych, Critical Legal Studies, dyskursywna teoria prawa. Socjologia prawa w Polsce.

Ćwiczenia:

1. Ekonomiczna analiza prawa
2. Grupy interesów i pogoń za rentą
3. Metody badawcze socjologii prawa
4. Ideologia a państwo
5. Ruchy społeczne a demokracja
6. Dyskryminacja społeczna i niewolnictwo
7. Działanie prawa. Hipoteza trójstopniowego działania prawa, prestiż prawa i patologia instytucji prawnych. Problem inflacji prawa
8. Skuteczność prawa
9. Klasyczna socjologia prawa
10. Antropologia prawa. Bronisław Malinowski i dyskusja wokół prawa społeczeństw przedpaństwowych
11. Wybrane nurty współczesnej socjologii prawa

Wykaz literatury

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):

David M. Estlund, Autorytet demokracji, Toruń 2019, wyd. UMK
 Tilly, C. (2008). Demokracja. Wydawnictwo Naukowe PWN. Wstę
 K. Frieske, Socjologia prawa, 2001, s. 16-36, 53-59 i 138-161;
 S. Wronkowska, M. Zmierczak, Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie, Warszawa, PWN, 2004 i nowsze, rozdziały 2 i 3
 L. Petrażycki, O nauce, prawie i moralności, 1985, s. 261-301.
 Socjologia prawa. Główne problemy i postacie, red. A. Kojder, Z. Cywiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014.

B. Literatura uzupełniająca

E Durkheim, O podziale pracy społecznej, 1999, s. 92-168 i 187-193 (rozdz. II, III oraz V (cz1.)
 G. Peters, Administracja publiczna w systemie politycznym, 1999
 W. Morawski, Zmiana instytucjonalna, 1998
 Partycypacja publiczna: o uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej, Anna Olech [red.] Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, 2011.
http://www.decydumyrazem.pl/publikacje/partycypacja_publiczna_o_uczestnictwie_obywateli_.html, s. 45-60, 83-99 i 156-191
 Gąciarz, Janusz, Organizacja i zasady działania samorządu terytorialnego w Polsce, [w] Administracja publiczna, Jerzy Hausner, Warszawa: Wyd Nauk PWN, 2003, s. 167-21
 H. de Soto, Tajemnica kapitału, 2002
 W. Morawski, Zmiana instytucjonalna, 1998
 S. Rose-Ackermann, Korupcja i rządy, 2001
 V. Ostrom, Federalizm amerykański; tworzenie społeczeństwa samorządowego, Wyd PTP, Olsztyn 1994, rozdz.6-9.
 Utracona dynamika? O niedojrzałości polskiej demokracji, Edmund Mokrzycki, Andrzej Rychard, Andrzej Zybertowicz, Warszawa: Wydawnictwo IFIS PAN, 2002,
 Ciżewska, E., Filozofia publiczna „Solidarności”, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010
 Gąciarz, Janusz, Organizacja i zasady działania samorządu terytorialnego w Polsce, [w] Administracja publiczna, Jerzy Hausner, Warszawa: Wyd Nauk PWN, 2003, s. 167-216
 Francis Fukuyama, Tożsamość. Współczesna polityka tożsamościowa i walka o uznanie, Poznań 2019
 Janusz Reykowski, Rozczarowanie demokracją, Sopot 2019
 Piotr Dejenka, Populizm a sfera publiczna. Czy populizm zrewitalizuje sferę publiczną w Europie, Warszawa 2019
 Robert A. Dahl, O demokracji, Kraków 2000
 Europa i społeczeństwo obywatelskie, opr. K. Michalski, Kraków-Warszawa 1994
 Huntington S., Trzecia fala demokratyzacji, rozdział 4
 Mandes S., ruchy społeczne w Polsce, w: Marody, M. (red.) Polska na przełomie XX i XXI wieku
 Korolczuk, E. (2017). Społeczeństwo obywatelskie w Polsce – kryzys czy nowe otwarcie? Instytut Studiów Zaawansowanych Warszawa, Seria Analizy
 Podemski, K. (2019) 'Proces De-Demokratyzacji Systemu Politycznego A Demokratyzacyjne Ruchy Społeczne. Przypadek Polski 2015–2018' in:
 Kołtan, J. and Piotrowski, G. Kontrewolucja u Bram, Gdańsk: Wydawnictwo ECS
 Podemski, K. (2014) Społeczeństwo obywatelskie w Polsce 25 lat po wielkiej zmianie, „Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny”, Rok LXXVI – zeszyt 2, ss. 89-108
 Sowa J., Bez państwa, czyli jak demokratyzować demokrację [w:] Górski, R. (2007). Bez państwa: demokracja uczestnicząca w działaniu. Wydawnictwo Korporacja Ha! Art., s. 7-36
 Della Porta, D., & Diani, M. (2009). Ruchy społeczne. Wprowadzenie, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków. rozdział 9, Ruchy społeczne i demokracja
 Michał Kaczmarczyk, Nieposłuszeństwo obywatelskie a pojęcie prawa, Oficyna Naukowa, Warszawa 2010
 Prawo i wykluczenie. Studium empiryczne, red. A. Turska, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010

Kierunkowe efekty uczenia się

K_W01, K_W02, K_W03, K_W07, K_W10
 K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U05, K_U07
 K_K03, K_K04

Wiedza

- Ma zaawansowaną wiedzę o charakterze nauk społecznych, ich miejscu w systemie nauk i relacjach do innych nauk i wiedzy potocznej, potrafi określić specyfikę socjologii jako nauki w odniesieniu do jej historii, funkcji, przedmiotu i zadań, potrafi wyróżnić obszary tematyczne socjologii wspólne z innymi dyscyplinami nauk społecznych i zna różne podejścia teoretyczno-metodologiczne w socjologii
- Ma zaawansowaną wiedzę o różnych rodzajach struktur społecznych i instytucji takich jak państwo, naród, klasy i warstwy społeczne, grupa etniczna, społeczność lokalna, grupa społeczna, rodzina, partia polityczna, przedsiębiorstwo, zna różnice w zasadach funkcjonowania organizacji społecznych, publicznych i komercyjnych.
- Ma zaawansowaną wiedzę o relacjach między strukturami i instytucjami społecznymi mikro i makro, w skali krajowej i międzynarodowej w dziedzinie

	<p>życia prywatnego, pracy, polityki, społeczeństwa obywatelskiego i in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ma wiedzę o etycznych i obyczajowych normach życia społecznego oraz o normach prawnych i organizacyjnych regulujących życie społeczne, orientuje się w procesach ich wprowadzania i zmian. • Zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego.
	Umiejętności <ul style="list-style-type: none"> • Potrafi interpretować zjawiska społeczne wykorzystując pojęcia z zakresu socjologii i wyobraźnię socjologiczną. • Potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu różnych nurtów socjologii i pozyskiwać dane do analizowania konkretnych procesów i zjawisk społecznych. • Potrafi analizować przyczyny i przebieg procesów i zjawisk społecznych. • Potrafi prognozować procesy i zjawiska społeczne w oparciu o wiedzę socjologiczną wykorzystując metody badań socjologicznych. • Ma wiedzę o etycznych i obyczajowych normach życia społecznego oraz o normach prawnych i organizacyjnych regulujących życie społeczne, orientuje się w procesach ich wprowadzania i zmian. • Analizuje zaproponowane rozwiązania konkretnego problemu z dziedziny socjologii i podejmuje decyzje co do odpowiednich rozstrzygnięć
	Kompetencje społeczne (postawy) <ul style="list-style-type: none"> • Potrafi odpowiednio określić priorytety przy realizacji określonego zadania. • Rozpoznaje i trafnie rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu.
	Kontakt <p>michal.kaczmarczyk@ug.edu.pl</p>